

РЕЦЕНЗІЯ

кандидата економічних наук, доцента

ЛУЧКО ГАЛИНИ ЙОСИПІВНИ

на дисертаційну роботу **МЕЙ ФЕЙ**

«Оцінювання та розвиток корпоративної соціальної відповідальності в контексті поглиблення міжнародного співробітництва між Україною та Китаєм»,

подану на здобуття наукового ступеня доктора філософії
за спеціальністю 292 - Міжнародні економічні відносини

АКТУАЛЬНІСТЬ ТЕМИ ДИСЕРТАЦІЇ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК З НАУКОВИМИ ПРОГРАМАМИ, ПЛАНАМИ, ТЕМАМИ

Дослідження корпоративної соціальної відповідальності набуває особливої актуальності в сучасних умовах посилення глобалізаційних тенденцій і розвитку міжнародного співробітництва як важливого інструменту забезпечення сталого розвитку, підвищення репутації та конкурентоспроможності підприємств, формування позитивного іміджу країни.

Міжнародний ринок все більше орієнтується на сталий розвиток, дотримання екологічних стандартів, соціальної відповідальності та прозорості ведення бізнесу. Особливої актуальності ці питання набувають у контексті активізації міжнародного співробітництва між Україною та Китаєм, що має стратегічне значення для обох держав. Впровадження корпоративної соціальної відповідальності стає пріоритетним завданням для компаній, які провадять зовнішньоекономічну діяльність.

Планування та впровадження КСВ у діяльність компаній є важливим кроком для досягнення цілей сталого розвитку, що сприятиме забезпеченню прозорого управління, раціонального розподілу ресурсів та покращення життя соціуму. Інтеграція екологічних, соціальних та управлінських цілей у стратегії компаній і встановлення чітких показників, які відображатимуть їх компетенції та відповідатимуть міжнародним стандартам, сприятиме підвищенню їх конкурентоспроможності, залученню інвестицій, налагодженню партнерських відносин із державними структурами, іншими організаціями та місцевими громадами, що є запорукою їх довготривалого розвитку.

В Україні механізми оцінювання та розвитку КСВ, зокрема в контексті поглиблення міжнародного співробітництва, залишаються недостатньо

розвиненими, що створює певні бар'єри для ефективної реалізації спільних українсько-китайських проектів.

Зважаючи на вищевикладене та недостатній рівень розроблення теоретико-методологічних і методико-прикладних засад ефективного організування та оцінювання корпоративної соціальної відповідальності на підприємствах, зокрема тих, які провадять зовнішньоекономічну діяльність, актуальність тематики дисертаційної роботи Мей Фей є науково та практично обґрунтованою.

Дисертаційна робота виконана в межах науково-дослідних робіт кафедри менеджменту і міжнародного підприємництва Національного університету «Львівська політехніка» за темою: «Аналітика та розвиток міжнародної економічної діяльності: методи реалізації, адміністративні інструменти, інноваційно-інвестиційні результати» (номер державної реєстрації 0125U001352). Автором розроблено метод планування заходів, спрямованих на розвиток корпоративної соціальної відповідальності в контексті поглиблення міжнародного співробітництва між Україною та Китаєм.

СТУПІНЬ ОБґРУНТОВАНOSTІ ТА ДОСТОВІРНОСТІ НАУКОВИХ ПОЛОЖЕНЬ, ВИСНОВКІВ І РЕКОМЕНДАЦІЙ ДИСЕРТАЦІЙНОЇ РОБОТИ

Ознайомлення із змістовим наповненням дисертації та публікаціями Мей Фей дає змогу зробити висновок про те, що наукові положення, висновки й рекомендації, сформульовані в дисертаційній роботі, характеризуються високим рівнем обґрунтованості та достовірності. Автором здійснено ґрунтовний аналіз наукових праць українських та іноземних дослідників, у яких розкрито проблематику та закладено теоретичні основи оцінювання та розвитку корпоративної соціальної відповідальності.

У дисертаційній роботі використано широкий спектр загальнонаукових і спеціальних методів дослідження, також проаналізовано значний обсяг даних щодо КСВ-активності сучасних компаній в Україні та Китаї.

Основні положення дисертаційної роботи доповідались та схвалені на численних міжнародних науково-практичних конференціях. Достовірність наукових положень підтверджується достатньою кількістю опублікованих статей у наукових фахових виданнях України, а також публікацією у науковому виданні, яке включене до міжнародної наукометричної бази Scopus. Підсумки дисертаційної роботи відповідають поставленим завданням, що сприяє удосконаленню теоретичних положень і методико-прикладних рекомендацій з оцінювання та розвитку корпоративної соціальної відповідальності в контексті поглиблення міжнародного співробітництва між Україною та Китаєм.

СТРУКТУРА ТА ЗМІСТ ОСНОВНИХ ПОЛОЖЕНЬ ДИСЕРТАЦІЙНОЇ РОБОТИ

Дисертаційна робота Мей Фей за структурою складається зі вступу, 3 розділів, висновків, списку використаних джерел із 164 найменувань та 5 додатків. Обсяг основного тексту дисертації складає 142 сторінки. За змістом, структурою та оформленням дисертація повністю відповідає чинним вимогам.

У першому розділі дисертаційної роботи автор розглядає теоретичні та прикладні засади корпоративної соціальної відповідальності, досліджує соціальну відповідальність бізнесу як складову частину його конкурентоспроможності в умовах розвитку українсько-китайського співробітництва, виокремлює чинники та механізми корпоративної соціальної відповідальності (с. 25-59).

У межах другого розділу «Комплексне економічне оцінювання корпоративної соціальної відповідальності українських та китайських підприємств» автором проаналізовано світовий досвід оцінювання соціальної відповідальності бізнесу та запропоновано модель оцінювання КСВ, проаналізовано тенденції розвитку корпоративної соціальної відповідальності в Україні та Китаї; оцінено сучасний стан корпоративної соціальної відповідальності українських та китайських підприємств, зокрема й в розрізі тих, які провадять зовнішньоекономічну діяльність (с. 60-96).

У третьому розділі автором розглянуто та оцінено вплив розвитку корпоративної соціальної відповідальності на підвищення енергоефективності підприємств, розроблено методичні засади планування розвитку корпоративної соціальної відповідальності, які проаналізовано на вибірці українських та китайських підприємств. Також автором визначено пріоритетні напрями розвитку корпоративної соціальної відповідальності в умовах активізації міжнародного співробітництва між Україною та Китаєм (с. 97-139).

Запропоновані висновки і рекомендації логічно випливають із положень дисертаційної роботи. В межах усіх розділів і підрозділів дисертації простежується логічно послідовне та обґрунтоване вирішення наукового завдання розроблення теоретико-методологічних і методико-прикладних засад оцінювання та розвитку корпоративної соціальної відповідальності в контексті поглиблення міжнародного співробітництва між Україною та Китаєм. Таким чином, можна зробити висновок про те, що дисертація є завершеною науково-дослідною роботою із логічно зв'язною, цілісною композицією, науковим стилістичним наповненням та авторською манерою викладення матеріалу.

НАУКОВА НОВИЗНА РЕЗУЛЬТАТІВ ДОСЛІДЖЕННЯ

Заслуговує уваги вперше розроблений Мей Фей метод планування заходів, спрямованих на розвиток корпоративної соціальної відповідальності в контексті поглиблення міжнародного співробітництва між Україною та Китаєм, який передбачає формування програми заходів з корпоративної соціальної відповідальності та їх ранжування за ступенем ефективності, з подальшим вибором тих з них, які забезпечать достатній рівень цієї ефективності як для суб'єктів, що реалізують ці заходи, так і для інших стейкхолдерів, з урахуванням обмежень на залучення обсягів інвестицій, необхідних для їх реалізації (с. 127-134).

Автором удосконалено інструментарій оцінювання корпоративної соціальної відповідальності, який передбачає реалізацію двох окремих напрямів такого оцінювання, а саме: суб'єктивованого, коли оцінювання КСВ виконує кожен бенефіціар, та об'єктивованого, коли оцінювання КСВ виконується із використанням формалізованих процедур, що не потребують висловлювання суб'єктивних оцінок. Також для використання оцінювання запропоновано систематизацію показників за певними ознаками, що сприяє всебічному аналізуванню корпоративної соціальної відповідальності (с. 64-70).

У дисертаційній роботі Мей Фей також покращено положення з оцінювання компетентності власників та менеджерів підприємств – суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності у питаннях реалізації заходів з корпоративної соціальної відповідальності та схильності до такої реалізації, яке передбачає побудову п'ятибальної шкали та використання процедури зіставлення результатів такого оцінювання для двох вибірок підприємств: тих, які здійснюють, та тих, які не здійснюють зовнішньоекономічну діяльність. Здійснено оцінювання для українських та китайських підприємств (с. 79-82).

Дисертантом удосконалено метод оцінювання впливу розвитку корпоративної соціальної відповідальності на енергоефективність діяльності підприємств, який базується на попередньому визначенні для кожного з досліджуваних підприємств впливу певних чинників, оцінюванні статистичної значимості залежності між цими змінними та зміною відносної енергоефективності діяльності підприємств у звітному періоді порівняно із базовим періодом та подальшим формуванням інформації про величину впливу КСВ на відносну ефективність споживання підприємствами певного виду енергоресурсу та на частку операційного прибутку у величині операційних доходів підприємств (с. 97-110).

Автором розвинуто теоретичні засади оцінювання впливу корпоративної соціальної відповідальності на конкурентоспроможність компаній у контексті

провадження ними зовнішньоекономічної діяльності шляхом виокремлення у моделі формування конкурентоспроможності підприємств чинників, на які справляють вплив групи заходів із соціальної відповідальності бізнесу, та подальшою побудовою матриці взаємозв'язку між напрямками здійснення цих заходів та чинниками утворення конкурентних переваг компаній (с. 36-45). Також Мей Фей розвинув механізм формування корпоративної соціальної відповідальності підприємства – суб'єкта зовнішньоекономічної діяльності шляхом поділу чинників формування КСВ на дві групи та побудові ієрархії виділених чинників (с. 48-52).

ПРАКТИЧНЕ ЗНАЧЕННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що певні наукові положення дисертаційної роботи доведені до рівня конкретних пропозицій та рекомендацій, які можуть бути використані підприємствами, зокрема тими, які провадять зовнішньоекономічну діяльність, з оцінювання та розвитку корпоративної соціальної відповідальності.

Теоретичні висновки, науково-практичні рекомендації та інші результати наукових досліджень, викладені у дисертації, безпосередньо використано ПАТ «Нововолинський Ливарний Завод» (с. 175).

Ключові положення та методико-прикладні результати дисертаційної роботи були впроваджені у навчальний процес Національного університету «Львівська політехніка» та використовуються під час викладання дисципліни «Соціальна відповідальність (англ. мовою)» для студентів другого (магістерського) рівня вищої освіти спеціальності 292 «Міжнародні економічні відносини» (с. 177).

ПОВНОТА ВІДОБРАЖЕННЯ НАУКОВИХ ПОЛОЖЕНЬ ДИСЕРТАЦІЙНОЇ РОБОТИ В ОПУБЛІКОВАНИХ АВТОРОМ ПРАЦЯХ

Теоретико-прикладні положення, висновки та рекомендації дисертаційної роботи, що містять зазначені елементи наукової новизни, повною мірою знайшли відображення у 13 публікаціях автора, серед яких – 6 статей (5 з яких – у наукових фахових виданнях України, 1 стаття у періодичному виданні, яке включене до міжнародної наукометричної бази Scopus), 7 тез доповідей на міжнародних науково-практичних конференціях. Кількість, обсяг і якість друкованих праць надають їх автору Мей Фей право публічного захисту дисертаційної роботи.

ДИСКУСІЙНІ ПОЛОЖЕННЯ ТА ЗАУВАЖЕННЯ ДО ДИСЕРТАЦІЇ

Щодо зауважень та положень дискусійного характеру, то можна вказати на таке:

1. В запропонованих автором етапах формування стратегії КСВ (табл.1.5) доцільніше було б здійснювати «вибір індикаторів і критеріїв (внутрішніх і зовнішніх), за якими буде оцінюватися ефективність реалізації стратегії КСВ» після третього етапу, або під час нього, а на останньому етапі коригувати їх за необхідності.

2. Не до кінця зрозуміло зміст запропонованої формули 2.1 для розрахунку величини економічного ефекту, який отримується власниками підприємства від провадження заходів із розвитку КСВ, як «різниця між сумарною прогносною величиною приросту прибутку підприємства від реалізації програми заходів з корпоративної соціальної відповідальності та добутком потрібних інвестицій у здійснення цієї програми на норму їх прибутковості». Було б доцільно уточнити якою є річна норма прибутковості інвестицій і ким/як вона визначається.

3. Щодо загальної моделі оцінювання КСВ на рис.2.1. не зрозуміло, як саме персонал, партнери чи суспільство проводитимуть об'єктивоване оцінювання, оскільки запропоноване автором оцінювання передбачає визначення економічного ефекту та ефективності, які отримуються власниками підприємства від провадження заходів із розвитку КСВ. Тому потребує уточнення, як було розраховано економічний ефект партнерами, суспільством у табл. 2.17 та 2.18 згідно запропонованої методики (у параграфі 2.3).

4. Не достатньо докладним є обґрунтування вибірки досліджуваних підприємств України та Китаю у параграфі 2.2. Доцільно було б надати більш детальну інформацію про ці підприємства, зокрема, щодо їх розмірів, прибутковості, належності до певних галузей.

5. У розробленій автором «Послідовності розроблення програми заходів з корпоративної соціальної відповідальності (КСВ) у контексті зовнішньоекономічної діяльності підприємства» (рис.3.4) доцільніше було б виділений перший етап «Попереднє складання програми заходів з корпоративної соціальної відповідальності (КСВ) за видами цієї відповідальності» виконувати після виділеного автором третього етапу, тобто вже з урахуванням уподобань зацікавлених сторін.

Загалом, вищезазначені зауваження жодним чином не применшують наукової та практичної цінності результатів дослідження і не впливають на загальну позитивну оцінку дисертаційної роботи.

ЗАГАЛЬНИЙ ВИСНОВОК ПРО ДИСЕРТАЦІЙНУ РОБОТУ

Дисертаційна робота Мей Фей «Оцінювання та розвиток корпоративної соціальної відповідальності в контексті поглиблення міжнародного співробітництва між Україною та Китаєм» написана українською мовою та оформлена відповідно до чинних положень, норм і правил. Робота виконана на високому науково-теоретичному рівні і заслуговує позитивної оцінки, одержані автором в процесі дослідження результати характеризуються науковою новизною та мають теоретичну і практичну цінність.

Дисертація є завершеною науково-дослідною роботою та відповідає вимогам наказу Міністерства освіти і науки України № 40 від 12.01.2017 р. «Про затвердження вимог до оформлення дисертації» зі змінами та доповненнями та постанові Кабінету Міністрів України № 44 від 12.01.2022 р. «Про затвердження Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» зі змінами та доповненнями.

Усе вищевикладене дає можливість зробити висновок про те, що автор дисертаційної роботи Мей Фей заслуговує присудження наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 292 «Міжнародні економічні відносини» (галузь знань 29 – Міжнародні відносини).

Рецензент

кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри управління проєктами
Національного університету
«Львівська політехніка»

Галина ЛУЧКО

Підпис кандидата економічних наук, доцента
Галини ЛУЧКО засвідчую

Вчений секретар
Національного університету
«Львівська політехніка»
к.т.н., доцент

Роман БРИЛИНСЬКИЙ